

Modelhuisregels

20 november 2009

INHOUD

Inleiding op de modelhuisregels van GGZ Nederland	3
Huisregels zijn verplicht voor instellingen met een Bopz-aanmerking; voor andere instellingen worden huisregels aanbevolen.	3
Het model "huisregels" heeft de status van richtlijn voor de ggz-aanbieder	3
Huisregels zijn bedoeld om 'de ordelijke gang van zaken' in huis te regelen	3
De vrijheidsbeperkingen artikel 40 Wet Bopz mogen niet oneigenlijk worden toegepast.	3
De instelling kan - naast de huisregels - protocollen hanteren.	4
De huisregels zijn onderdeel van de algemene leveringsvoorwaarden in de ggz	4
Patiënten moeten over de huisregels geïnformeerd worden, zo mogelijk vóór de opname.	4
Huisregels kunnen centraal of decentraal worden opgesteld.	4
Zaken die niet in de huisregels mogen staan	5
- Regels over gedrag	5
- Sancties in het algemeen en sancties op het niet naleven van de huisregels.	6
- Beperkingen in bewegingsvrijheid, telefoonverkeer, ontvangen van bezoek	6
- Persoonlijke verzorging	6
- Verlof en ontslag	6
- Inhoud van en deelname aan therapie en activiteiten	6
- Medicijngebruik	7
- Middelen en maatregelen	7
- Dwangbehandeling	7
- Urinetesten	7
- Seksualiteit: verbod op -	7
- Financiën, aansprakelijkheid en verzekeringen	8
- Verbod op het gebruik van bepaalde voeding/drank	8
- Verplichte aanwezigheid verpleging bij telefoongesprekken en/of bezoek van de patiënt.	8
Bijlage 1 Modelhuisregels	9
Bijlage 2 Toelichting per huisregel	12

Inleiding op de modelhuisregels van GGZ Nederland

Onderwerp:

Huisregels.

Voor welke instellingen:

Het model "huisregels" kan gebruikt worden door alle soorten ggz-instellingen en instellingen voor verslavingszorg.

Wetgeving:

gebaseerd op:

- de Wet Bopz en
- Besluit rechtspositieregelen BOPZ;

relatie met:

- Kwaliteitswet zorginstellingen

Huisregels zijn verplicht voor instellingen met een Bopz-aanmerking; voor andere instellingen worden huisregels aanbevolen.

Een huisreglement is verplicht voor alle instellingen die vallen onder de werking van de Wet Bopz. In het kader van de Kwaliteitswet beveelt GGZ Nederland het hanteren van een huisreglement aan voor die instellingen of ten aanzien van die patiënten die niet onder de Wet Bopz vallen. GGZ Nederland heeft voor huisregels een 'model' opgesteld.

Het model "huisregels" heeft de status van richtlijn voor de ggz-aanbieder

Het model "huisregels" voldoet aan de eisen die de Wet Bopz en het Besluit rechtspositieregelen aan huisregels stellen. Het model is zowel geschikt voor vrijwillig als onvrijwillig (via de Wet Bopz) opgenomen patiënten. Dit komt ten goede aan de interne rechtspositie van de beide categorieën patiënten, omdat het duidelijkheid en overzichtelijkheid schept. Op grond hiervan heeft het model de status van een richtlijn.

Huisregels zijn bedoeld om 'de ordelijke gang van zaken' in huis te regelen

Huisregels perken de vrijheid van handelen van de patiënt wel in maar dit mag niet verder gaan dan nodig is voor de ordelijke gang van zaken in de ggz-instelling. Huisregels mogen geen beperkingen samenhangend met de *behandeling* van patiënt opleggen; geen inbreuk maken op de *wettelijk* aan patiënt *toegekende rechten* (zoals het recht om een behandeling te weigeren) en huisregels mogen geen sancties bevatten (bijvoorbeeld: 'alcoholgebruik leidt tot beëindiging van de behandeling').¹

De patiënt kan via zijn behandelingsplan in het belang van zijn behandeling, beperkingen worden opgelegd.

Huisregels laten onverlet dat in het behandelingsplan aan de patiënt andere beperkingen worden opgelegd dan die welke in deze regels zijn opgenomen. Deze beperkingen moeten hun legitimatie vinden in de stoornis van betrokkene en in de beoogde verbetering daarvan. Anderzijds is het ook mogelijk dat het behandelingsplan met hetzelfde oogmerk, in de huisregels opgenomen beperkingen ten opzichte van de desbetreffende patiënt opheft.

De vrijheidsbeperkingen artikel 40 Wet Bopz mogen niet oneigenlijk worden toegepast.

Bij toepassing van artikel 40 Wet Bopz kan de individuele vrijheid verder beperkt worden met betrekking tot het ontvangen van bezoek, de bewegingsvrijheid in en om de ggz-instelling en

¹ De Roode, p. 19-21

telefoonverkeer. Dit is alleen toegestaan op grond van de voorwaarden in artikel 40 Wet Bopz. Dit zijn echter individuele beperkingen die alleen mogen worden opgelegd aan gedwongen opgenomen patiënten.

De instelling kan - naast de huisregels - protocollen hanteren.

Dit model bevat naast de huisregels en de toelichting daarop ook een overzicht van de onderwerpen die op grond van de Wet Bopz, niet in de huisregels geregeld mogen worden. Naast de huisregels kan een systeem van protocollen gebruikt worden. Deze protocollen liggen ter inzage op de afdeling en vermelden de procedures/ handelwijzen in bepaalde situaties die individueel besproken zijn en eventueel opgenomen zijn in dossier of behandelingsplan.

De huisregels zijn onderdeel van de algemene leveringsvoorwaarden in de ggz

De huisregels in dit model zijn onderdeel van de algemene leveringsvoorwaarden in de ggz.²

Patiënten moeten over de huisregels geïnformeerd worden, zo mogelijk vóór de opname.

De Wet Bopz verplicht het bestuur van de instelling een schriftelijk overzicht te overhandigen van de in de ggz-instelling geldende huisregels en van de op grond van deze wet aan de patiënt toekomende rechten: aan de patiënt; de echtgenoot; de wettelijke vertegenwoordiger en de naaste familie. Het Besluit rechtspositieregelen BOPZ omschrijft vervolgens wat de strekking van deze huisregels is.

De wijze en mate van informatieverstrekking aan patiënten verschilt per instelling. In dit model wordt aangenomen dat er in ieder geval een algemene informatiebrochure aan de patiënten overhandigd wordt. De informatie die in deze brochure staat is deels bepalend voor wat er in de huisregels staat. Zo zal informatie over bepaalde voorzieningen of over zaken die voor alle patiënten van de gehele instelling gelden, bij voorkeur in deze brochure vermeld worden.

Huisregels kunnen centraal of decentraal worden opgesteld.

Het is afhankelijk van onder meer de grootte van de instelling of er sprake is van centraal opgestelde huisregels met daarbij voor elke afdeling aparte afdelingsregels of van huisregels die tegelijkertijd ook voor de afdelingen gelden. De Wet Bopz hanteert de term huisregels. In het model is deze term overgenomen, al hebben sommige bepalingen meer de inhoud van afdelingsregels. Het model gaat er van uit dat de relevante huisregels als afdelingsregels overgenomen kunnen worden, indien nodig aangepast voor tijden e.d.

² Om precies te zijn: *Concept algemene voorwaarden voor het leveren van zorg in de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg*; als bijlagestuk meegezonden; deze moet nog worden vastgesteld.

Zaken die niet in de huisregels mogen staan

De hierna beschreven onderwerpen horen in ieder geval niet thuis in de huisregels om verschillende redenen. Huisregels zijn er om de algemene omgangsvormen in de instelling aan te geven zodat er binnen de instelling een geordende samenleving kan bestaan. Huisregels zijn er om de algemene en praktische gang van zaken te regelen, zoals etenstijden, en om onderlinge overlast te voorkomen door middel van o.a. bezoektijden en slaaptijden. Huisregels zijn niet gebaseerd op individuele voorvallen of uitzonderingen maar geven de algemene lijn aan. Huisregels behandelen zaken ten aanzien van het verblijf en niet ten aanzien van de behandeling. Persoonlijke zaken worden niet in de huisregels geregeld maar in het individuele behandelingsplan of elders in het dossier. Dit geldt ook voor vergaande beperkingen in de vrijheid van handelen van de patiënt.

Een instelling kan er voor kiezen om de algemene informatie over de instelling, zoals een korte schets van de instelling, de verschillende voorzieningen, financiën en verzekeringen, samen in de algemene informatiefolder te vermelden.

Huisregels kunnen niet gebruikt worden voor het aanbrengen van beperkingen die samenhangen met de kwaal van de patiënt. Dergelijke beperkingen horen in een individueel behandelingsplan of elders in het dossier thuis. Dit geldt ook wanneer beperkingen voor alle patiënten van de hele afdeling nodig zijn. In het laatste geval kunnen protocollen op de afdeling een goede aanvulling zijn.

Protocollen bevatten geen regels voor patiënten. In protocollen wordt de procedure beschreven hoe gehandeld wordt in een bepaalde situatie. Voorwaarde is dat deze protocollen niet als substituut-huisregels gaan fungeren, omdat de situaties waar de protocollen van toepassing op zijn altijd eerst in het behandelingsplan moeten zijn besproken. Het protocol en het behandelingsplan verwijzen naar elkaar. In het protocol staat alleen de praktische werkwijze kort omschreven zoals die in het algemeen op de afdeling gehanteerd wordt, zodat het een houvast is voor de verpleging en andere hulpverleners en duidelijkheid schept voor patiënten wanneer deze daar behoefte aan hebben.

De protocollen liggen ter inzage op de afdeling.

Onderwerpen die op grond van de Wet Bopz niet in de huisregels mogen staan:

Regels over gedrag

De huisregels zijn niet geschikt om expliciete gedragsregels op te nemen. Wel is de achterliggende gedachte van de huisregels dat iedereen zich op een zodanige manier gedraagt dat een prettige samenleving mogelijk is. Dit houdt dus in dat van de patiënten verlangd mag worden dat zij zich niet agressief, gewelddadig of seksueel intimiderend gedragen en zich in het algemeen onthouden van het plegen van strafbare feiten. Indien de instelling het wenselijk vindt om hier iets over te zeggen in verband met de geruststellende werking voor slachtoffers van zulk gedrag, dan zou een goede plaats hiervoor de inleiding op de huisregels of een algemene informatie brochure zijn. Hierin kan bij de omschrijving van de instelling, aandacht worden geschonken aan de wijze waarop het samenleven in de instelling zo goed mogelijk kan verlopen. Het zich niet gewelddadig gedragen kan in deze context omschreven worden als een, ook buiten de instelling, gebruikelijke gedragsnorm waar, binnen de instelling nadrukkelijk de aandacht op gevestigd wordt.

Als van een patiënt storend, agressief of passief gedrag kan worden verwacht, zal daarop in het behandelingsplan moeten worden ingespeeld.

Sancties met betrekking tot gedrag staan niet in de huisregels. Persoonlijke regels over het gedrag staan in het behandelingsplan of elders in het dossier.

Sancties in het algemeen en sancties op het niet naleven van de huisregels.

Sancties en straffen horen niet in de huisregels. Wanneer iemand de huisregels niet naleeft dient hij hier persoonlijk op te worden aangesproken. Wanneer aan het verstoren van de orde consequenties zijn verbonden dan moeten deze erop gericht zijn aan de verstoring een eind te maken, maar ze mogen geen strafkarakter hebben.

Beperkingen in bewegingsvrijheid, telefoonverkeer, ontvangen van bezoek

Beperkingen die verder gaan dan normaal gesproken nodig zijn voor een ordelijke gang van zaken, horen alleen in het patiëntendossier thuis, ook indien bepaalde aspecten op de gehele afdeling van toepassing zijn. Beperkingen als deze zijn een zo grote inbreuk op de privacy en de vrijheid van handelen van de patiënt dat deze met hem persoonlijk besproken en vastgesteld moeten worden.

Het beperken van het recht op privacy, waaronder het recht om zich terug te trekken met bezoek, met andere patiënten of alleen, verder dan nodig is om overlast voor andere patiënten te voorkomen, is eveneens alleen mogelijk in het dossier.

De mate van bewegingsvrijheid is zo individueel bepaald dat het niet in de huisregels staat. Patiënten die onvrijwillig zijn opgenomen zullen over het algemeen toestemming moeten vragen om het terrein van de instelling te verlaten. Dit kan in een brochure over opname en verblijf met IBS of RM geregeld worden evenals de gronden van art. 40 Wet Bopz voor beperking van het recht op bewegingsvrijheid.

Persoonlijke verzorging

Dat iemand zijn persoonlijke verzorging in acht neemt, is iets wat van de meeste mensen verwacht mag worden. Omdat het een gebruikelijke norm is, hoeft het niet met nadruk in de huisregels vermeld te worden. Wel kan in de inleiding op de huisregels gesteld worden dat er vanuit gegaan wordt dat een ieder zijn persoonlijke verzorging in acht neemt. Is de verzorging in bepaalde gevallen niet zo vanzelfsprekend dan moet dit persoonlijk geregeld worden, zoals in het behandelingsplan of elders in het dossier.

Een verbod om make-up en/of sieraden te dragen is iets wat buiten de huisregels dient te blijven.

Indien de instelling de patiënt wil informeren over het feit dat een ieder eigen toiletartikelen, kleding e.d. van huis mee moet nemen, is de folder algemene informatie of de folder opname en verblijf het meest geschikt.

Verlof en ontslag

Algemene richtlijnen betreffende verlof, ontslag en overplaatsing kunnen in de brochure algemene rechten of in de algemene informatiefolder vermeld worden. De procedure voor het vragen van verlof, ontslag of overplaatsing kan in een protocol, dat op de afdeling in te zien is, beschreven worden. Inhoudelijke eisen of voorwaarden aan een verlof of ontslag dienen met de patiënt besproken te worden en vastgelegd in het dossier.

Inhoud van en deelname aan therapie en activiteiten

Therapie en activiteiten kunnen in de huisregels genoemd worden om een overzicht te geven van de gebruikelijke dagindeling. Verplichting tot deelname is niet iets dat in de huisregels geregeld wordt, daar dit individueel bepaald is. Uitgebreide inhoudelijke informatie en organisatie met betrekking tot de therapie en activiteiten horen niet in de huisregels, ook niet indien het van toepassing is op de hele afdeling. Wel kan in de algemene informatiebrochure een korte uitleg gegeven worden van de verschillende therapieonderdelen en activiteiten.

Medicijngebruik

Medicijngebruik dient persoonlijk met de patiënt besproken te worden en in het behandelingsplan te worden vastgelegd. Indien er vaste tijden zijn waarop de medicijnen verstrekt worden kan dit wel in de huisregels vermeld worden of in een protocol.

Middelen en maatregelen

Het toepassen van middelen en maatregelen is een ingrijpende gebeurtenis waarover de patiënt goed geïnformeerd dient te worden, niet in de huisregels maar in een aparte brochure. De reden dat de huisregels niet geschikt zijn, is dat middelen en maatregelen alleen in acute en tijdelijke noodsituaties worden toegepast. Hiervan is sprake indien de patiënt een acuut ernstig gevaar vormt voor zichzelf of voor anderen of wanneer er een meer dan normale kans aanwezig is dat deze situatie zich voor zal doen.

Middelen en maatregelen betreffen nooit de algemene gang van zaken maar hebben altijd betrekking op bijzondere situaties in bepaalde omstandigheden en horen dus niet in de huisregels.

Het aanhalen van middelen en maatregelen als zijnde sancties op het niet naleven van de huisregels is niet de bedoeling van de middelen en maatregelen en ook niet van de huisregels. Op de afdeling kan een protocol gemaakt worden met daarin beschreven wat het beleid is bij toepassing van middelen en maatregelen.

Dwangbehandeling

Als met toestemming van de patiënt in diens behandelingsplan is opgenomen dat in bepaalde situaties over wordt gegaan tot afzonderen, fixeren, separeren of toedienen van medicatie, vocht of voeding, is er juridisch gezien geen sprake van middelen en maatregelen, maar van een vrijwillig overeengekomen behandeling. Bij verzet tegen deze vrijwillig overeengekomen behandeling, vindt geen behandeling plaats tenzij er sprake is van het afwenden van ernstig gevaar. In dat geval wordt de behandeling onder dwang toch toegepast en spreken we van dwangbehandeling.

Ook is er sprake van dwangbehandeling wanneer er (nog) geen overeenstemming over een behandelingsplan is bereikt maar (dwang)behandeling volstrekt noodzakelijk is en de patiënt zich daartegen verzet.

Voor dwangbehandeling geldt hetzelfde als voor middelen en maatregelen, namelijk dat het geen onderwerp is voor in de huisregels en niet als sanctie of dreiging gebruikt mag worden.

Urinetesten

Ook al is het misschien op bepaalde afdelingen gebruikelijk dat iedereen na het geven van toestemming, op gezette tijden aan een urinecontrole wordt onderworpen, kan men dit toch niet in de huisregels plaatsen. Het afnemen van urine valt onder behandelen en niet onder wonen, ook wanneer het op de afdeling misschien meer als een ordemaatregel fungeert. Indien het herhaaldelijk (of incidenteel) afnemen van urine van belang is, dient dit in het behandelingsplan opgenomen te worden. In het behandelingsplan kan verwezen worden naar een afdelingsprotocol, dat de procedure voor urinetesten beschrijft.

Seksualiteit: verbod op -

In de brochure over algemene rechten wordt onder het hoofdstuk privacy het recht op intimiteit en seksualiteit genoemd. In de huisregels kan dit recht niet in het algemeen ontnomen of beperkt worden. Indien de instelling dit nodig vindt, kunnen er bepaalde regels opgesteld worden uit het oogpunt van overlast voor medebewoners. Eventuele verdere beperkingen staan alleen in het behandelingsplan.

Een goede uitwerking van het onderwerp is een protocol over hoe er binnen de instelling (of afdeling) met seksualiteit en intimiteit wordt omgegaan. Men kan hierin aandacht besteden aan gewenste en ongewenste intimiteiten.

Financiën, aansprakelijkheid en verzekeringen

Dit zijn onderwerpen die bij voorkeur in de algemene informatiebrochure staan.

Verbod op het gebruik van bepaalde voeding/drank

Indien het gebruik van bepaalde stoffen niet toegestaan is, wordt dit opgenomen in het behandelingsplan en staat het niet in de huisregels is omdat het een behandel- en geen woonkwestie is.

Verplichte aanwezigheid verpleging bij telefoongesprekken en/of bezoek van de patiënt.

Patiënten hebben het recht om in privacy te bellen en bezoek te ontvangen. Indien er redenen zijn dat dit begeleid moet worden, moet dit met de patiënt besproken worden en vermeld worden in het dossier.

Bijlage 1 Modelhuisregels

Naam van de instelling/ afdeling:

Datum:

Inleiding

De huisregels zijn opgesteld om het verblijf in de instelling zo prettig mogelijk te maken. In deze instelling gelden de volgende huisregels voor een goede gang van zaken in huis. In het individuele behandelingsplan kan van deze huisregels worden afgeweken. De afspraken in uw behandelingsplan hebben voorrang op de huisregels.¹

Respectvolle omgang

Wij verlangen van een ieder dat men op een respectvolle wijze met elkaar omgaat. Dit houdt onder meer in dat (lichamelijk) geweld en ongewenste intimiteiten niet getolereerd kunnen worden.²

Slaap- en rusttijden

Wij gaan uit van een nachtrust tussen ..'s avonds en ..'s morgens.

U wordt verzocht op te staan/ gewekt tussen ...

Na het middageten is er gelegenheid tot rusten tot ..³

Etenstijden

Het ontbijt is van .. tot..

Het middageten is van..tot..

Het avondeten is van.. tot..

Buiten deze tijden is er .. verkrijgbaar in/bij ..⁴

Therapietijden

De gebruikelijke tijden voor therapie en activiteiten zijn maandag tot en met vrijdag van .. tot..

In uw behandelingsplan wordt dit nader gespecificeerd.⁵

Bezoektijden

U kunt bezoek ontvangen van maandag tot en met vrijdag tussen.. en zaterdag en zondag en op feestdagen tussen..

U kunt hiervoor de bezoekkamer gebruiken of uw eigen kamer (in overleg met uw kamergenoot).

Het ontvangen van bezoek buiten de afdeling is mogelijk voor zover de beslissingen betreffende uw bewegingsvrijheid (van onvrijwillig opgenomen patiënten) dat toelaten.⁶

(mobiel) telefoneren

U kunt de telefoon in .. gebruiken.

Wanneer er geen telefoon op de afdeling is en u kunt of mag (wanneer daar afspraken over zijn gemaakt in geval van onvrijwillige opneming) de afdeling niet verlaten, dan kunt u via de centrale op de afdeling bellen. De verpleging zal u de telefoon wijzen en uitleggen.

U bent zelf telefonisch bereikbaar onder nummer...⁷

Gebruik van PC en internet

De instelling beschikt over .. PC's, .. met internetaansluiting, waarvan u gebruik kunt maken. De PC's staan in ...

Wanneer er geen PC/internet op de afdeling is en u kunt of mag (wanneer daar afspraken over zijn gemaakt in geval van onvrijwillige opnemings) de afdeling niet verlaten, dan kunt u de verpleging vragen of u elders in de instelling van een PC/internet gebruik kan maken.

Indien u een eigen PC bezit, kunt u deze gebruiken bij voorkeur op uw eigen kamer of elders als uw omgeving hiervan geen last ondervindt en/of het de orde op de afdeling niet verstoort.⁸

Post

Persoonlijke post wordt op de afdeling afgeleverd. Voor verzending van post kan gebruik gemaakt worden van ..⁹

Gevaarlijke voorwerpen

Het is niet toegestaan om voorwerpen in uw bezit te hebben die een gevaar voor u of voor de goede gang van zaken in de instelling kunnen opleveren.¹⁰

Privébezittingen

Op uw kamer is een afsluitbare kast aanwezig. Waardevolle spullen kunt u in bewaring geven. Uw spullen worden zolang in een kluis opgeborgen en u krijgt een ontvangstbewijs.¹¹

Roken

Er zijn verschillende ruimtes waar gerookt kan worden, deze zijn...(waar). In verband met brandgevaar is het niet toegestaan te roken op de slaapkamers.¹²

Alcohol

Alcoholgebruik is toegestaan voor zover het de orde op de afdeling niet verstoort en het niet in strijd is met de afspraken die hierover gemaakt zijn in uw behandelingsplan.¹³

Drugs

Het in bezit hebben van, het handelen in en het gebruiken van drugs is niet toegestaan.¹⁴

Huisdieren

In principe is het houden van huisdieren niet toegestaan (Uitzonderingen zijn mogelijk in overleg met de verpleging).¹⁵

Schoonmaken

De huishoudelijke dienst van de instelling zorgt voor het schoonhouden van ..(de sanitaire ruimtes, de keuken). Zelf draagt u zorg voor het opruimen en verzorgen van uw eigen kamer. U wordt verzocht per afdeling lichte huishoudelijke werkzaamheden gezamenlijk te verrichten. Op de afdeling hangt een rooster en een lijst van werkzaamheden. Onder de werkzaamheden vallen bijvoorbeeld ..(tafel dekken en afruimen, huiskamer opruimen).¹⁶

Wasgoed

Beddengoed en ander wasgoed van de instelling wordt eenmaal in de week opgehaald. Persoonlijk wasgoed kunt u zelf (waar/ wanneer) of door uw familie laten wassen. Ook is het mogelijk uw was via de instelling te laten wassen (wat is de procedure; en welke kosten zijn hieraan verbonden).¹⁷

Fotograferen en andere beeldopnamen

In onze instelling respecteren wij de privacy van iedereen die in onze instelling verblijft. Daarom wordt iedereen verzocht zeer zorgvuldig met foto's van patiënten om te gaan. Dit betekent in ieder geval dat eerst de uitdrukkelijke toestemming van de persoon van wie men

de foto wil nemen, wordt gevraagd. Hetzelfde geldt voor andersoortige opnamen zoals die via video, film, mobiele telefoon, webcam e.d.¹⁸

Openbaarmaking van beeldopnamen

Gelet op de privacy van iedereen die in onze instelling verblijft, gebeurt verzending en/of publicatie van gemaakte beeldopnamen, op welke wijze dan ook, uitsluitend met uitdrukkelijke toestemming van betrokkene(n).¹⁹

Indien u meewerkt aan een foto-, film- of televisieopname binnen de instelling bestemd voor publicatie of uitzending wordt u verzocht hierover vooraf contact op te nemen met het hoofd van uw afdeling.

Handelen

Om misverstanden tussen patiënten en gevoelens van ongenoegen te voorkomen wordt u dringend verzocht binnen de instelling niet onderling te handelen, te ruilen of geld te lenen.²⁰

Voorzieningen

In onze instelling zijn verschillende voorzieningen aanwezig waar u gebruik van kunt maken. Zoals een kapper, een winkel, een pastor, een wasserette etc.(waar). Ook zijn er op elke afdeling kranten en tijdschriften beschikbaar en een radio en een televisie in de daarvoor bestemde ruimtes (waar).²¹

Klachten

Klachten kunt u voor behandeling door een klachtencommissie, zenden naar het volgende adres:.....

Zie voor verdere informatie de folder Klachten en klachtenbehandeling.²²

Belangrijke andere brochures²³

Er zijn verschillende brochures in onze instelling die van belang zijn voor u als patiënt. U kunt ze vinden ..(waar). De brochures behandelen de volgende onderwerpen:

- Algemene informatie
- Algemene rechten
- Klachten en klachtenbehandeling
- Patiëntendossier, privacy
- Patiëntenvertrouwenspersoon
- Cliëntenraad, familieraad, bewonersraad
- Middelen en maatregelen
- Belangrijke adressen en telefoonnummers
-
-

Bijlage 2 Toelichting per huisregel

¹ Inleiding

Ter inleiding op de huisregels kan onder meer omschreven worden dat deze huisregels zijn opgesteld om het verblijf in de instelling zo prettig mogelijk te maken. Ook kan hier omschreven worden wat onder algemene omgangsvormen verstaan wordt (expliciete gedragsregels moeten echter buiten de huisregels blijven; zie bijlage II: regels over gedrag). In het algemeen wordt van een ieder die in een instelling verblijft, verwacht dat men elkaar op een respectvolle wijze benadert en de ander geen overlast bezorgt. Het is belangrijk te vermelden dat individuele afspraken in het behandelingsplan voorrang hebben op het huisreglement.

² Respectvolle omgang

Het is niet altijd even eenvoudig om als verschillende individuen met elkaar te moeten samenleven. Als regel kan van een ieder worden verlangd dat men op een respectvolle wijze met elkaar omgaat. Dit houdt in elk geval in dat (lichamelijk) geweld en ongewenste intimiteiten niet getolereerd kunnen worden.

Bij verschillen van mening en ervaring van overlast kan worden verwacht dat men elkaar hierop individueel moet kunnen aanspreken, bijvoorbeeld als men hinderlijk telefoneert, bij kwetsende sms'jes of bij slechte persoonlijke verzorging. Dus in de regel eerst met elkaar het gesprek aangaan met als doel het conflict op te lossen. Eventueel kan de leiding hierin een (bemiddelende) rol vervullen.

³ Slaap- en rusttijden

Voor de goede orde op een afdeling kan het belangrijk zijn om aan te geven wat de gebruikelijke slaaptijden zijn in verband met bijvoorbeeld geluidsoverlast. Beperkingen zoals 'u mag niet naar bed voor half 10', gaan te ver voor huisregels omdat het beperkingen van de bewegingsvrijheid zijn. Indien het nodig is voor een patiënt dat dit geregeld wordt, kan dit in het behandelingsplan of elders in het dossier. Beperkingen zoals om 11 uur moet het licht uit zijn, kunnen nodig zijn wanneer mensen met meerderen op een kamer slapen. In dat geval zou een bepaald tijdstip als richtlijn vermeld kunnen worden met de reden waarom en dat in onderling overleg tussen patiënten/ kamergenoten hiervan afgeweken kan worden.

In het kader van overlast kan hier ook het tijdstip vermeld worden waarop men verwacht wordt 's avonds terug te zijn wanneer men van de afdeling is geweest.

⁴ Etenstijden

Het vermelden van de etenstijden kan om organisatorische redenen van belang zijn i.v.m. een centrale keuken die de maaltijden bereidt. Wanneer het belangrijk is dat patiënten op een nauwkeurig bepaalde tijd aanwezig zijn in de eetzaal omdat het anders praktisch niet haalbaar is om iedereen van warm eten te voorzien, dan zou ook de reden voor deze gewenste stiptheid vermeld kunnen worden.

Het verplicht stellen van deelname aan de maaltijden is geen geschikte bepaling voor het huisreglement omdat het nuttigen van maaltijden in principe onder de eigen verantwoordelijkheid van de patiënt valt. Slaat een patiënt herhaaldelijk maaltijden over en is dit een probleem, dan moet de behandelaar dit met de patiënt bespreken.

Regels als 'u verschijnt netjes verzorgd aan tafel' en 'u neemt de tafelmanieren in acht', moeten buiten de huisregels blijven omdat het een onderdeel vormt van de gewone omgangsvormen. Is er buiten de reguliere etenstijden, bijvoorbeeld in een winkeltje, eten en drinken te verkrijgen, dan kan dit met eventueel de openingstijden in de huisregels worden vermeld.

⁵ Therapietijden

Deze tijden zullen per patiënt persoonlijk geregeld worden. Omdat het voor het overzicht van

de dagindeling op een afdeling duidelijk kan zijn, kunnen de gebruikelijke therapietijden globaal worden aangegeven. Verplichting tot deelname aan therapie of activiteiten staat niet in de huisregels maar eventueel in het behandelingsplan, evenals het verloop van de therapie. De therapieonderdelen kunnen kort in de algemene informatiefolder worden beschreven. Indien er vaste tijden zijn waarop medicatie verstrekt wordt kunnen deze hier ook vermeld worden.

⁶ **Bezoektijden**

Hier kunnen de gewone tijden voor bezoek aangegeven worden. Indien er speciale ruimtes zijn om bezoek te ontvangen kan dat gemeld worden. Een verbod om zich met bezoek terug te trekken op de kamer past niet in de huisregels omdat het een beperking van de bewegingsvrijheid en privacy is. Indien de reden van het verbod is dat mensen met elkaar een kamer delen, dan moet dit in onderling overleg tussen de kamergenoten eventueel met hulp van de verpleging, geregeld kunnen worden.

Indien de instelling gegronde redenen heeft om te vrezen dat via bezoekers drugs of wapens op de afdeling komen, dan kan het bezoek gevraagd worden tassen e.d. bij de receptie af te geven. Als het bezoek dit weigert kan de instelling vragen of zij de inhoud van de tassen mag controleren. Staat het bezoek dit niet toe dan kan men het bezoek van BOPZ patiënten alleen weigeren om de volgende redenen (artikel 40 Wet Bopz): 1) indien van het bezoek ernstige nadelige gevolgen moeten worden gevreesd voor de gezondheidstoestand van de patiënt voor zover dit telkenmale uit een uitdrukkelijke verklaring van de voor zijn behandeling verantwoordelijke persoon blijkt, dan wel 2) indien dit ter voorkoming van verstoring van de orde in de ggz-instelling, zoals die in de huisregels is beschreven, of ter voorkoming van strafbare feiten noodzakelijk is.

Het ontvangen van (en het telefoneren met) de volgende personen mag de patiënt niet geweigerd worden: de advocaat of procureur die als raadsman van de patiënt optreedt, dan wel een justitiële autoriteit, de hoofdinspecteur of de inspecteur van het staatstoezicht op de volksgezondheid en de patiëntenvertrouwenspersoon.

De gronden voor het beperken van het recht op het ontvangen van bezoek worden niet in de huisregels vermeld omdat het een beperking is van de vrijheden van de (BOPZ) patiënt. Deze gronden worden met de patiënt persoonlijk besproken en in het patiëntendossier vastgelegd. De geneesheer-directeur wordt hiervan in kennis gesteld. Omdat dit model huisregels bedoeld is voor zowel vrijwillig als onvrijwillig (via de Wet Bopz) opgenomen patiënten en het ontvangen van bezoek alleen bij de laatste categorie patiënten beperkt mag worden, dienen verdere beperkingen of gronden van beperkingen buiten de huisregels te blijven. Huisregels zijn bovendien bedoeld voor het regelen van algemene zaken en niet voor (individuele) uitzonderingen.

⁷ (mobiel) telefoneren

De plaats van de telefoon kan hier vermeld worden en het nummer waarop men bereikbaar is. Er kunnen tijden worden aangegeven waarop wel en niet getelefoneerd mag worden, maar omdat dit al snel een beperking van het recht van de patiënt is, kan dit beter individueel met de patiënt worden besproken en vastgelegd in diens dossier. Wel kan in de huisregels van de patiënten verlangd worden dat zij buiten therapietijden en nachtelijke uren bellen in verband met overlast voor andere patiënten. Verdere beperkingen van het recht op vrij telefoonverkeer horen niet in de huisregels. Het vermelden van de personen met wie de patiënt te allen tijde contact kan opnemen is iets wat in de brochure algemene rechten hoort te staan (zie ook hierboven bij het ontvangen van bezoek). E.e.a. geldt ook voor het gebruik van een (eigen) mobiele telefoon.

Gebruik van overige (mobiele) audiovisuele apparatuur

De regels van respectvol met elkaar omgaan en elkaar geen of minimaal overlast veroorzaken,

geldt uiteraard ook bij het gebruik van overige (mobiele) audiovisuele apparatuur. Regel is dat men in onderling overleg hiervoor een oplossing vindt, bijvoorbeeld met betrekking tot het gebruik van koptelefoon en geluidsniveau.

⁸ Gebruik van PC en internet

Met betrekking tot het gebruik van PC en internet kunnen in het belang van de ordelijke gang van zaken binnen de instelling/afdeling voorwaarden worden gesteld. Een afspraak kan zijn dat bepaalde sites niet op de afdeling mogen worden bekeken, bijvoorbeeld pornosites, sites met veel geweldselementen of racistische sites. Aanvullend kan ook in de huisregels staan dat het gebruik van de computer niet tijdens school, therapie of groepsmomenten gebruikt mag worden. Verdere beperkingen moeten in het behandelingsplan worden opgenomen, bijvoorbeeld als het PC-gebruik of het raadplegen van bepaalde sites voor de patiënt therapeutisch niet verantwoord is (bij een gedwongen opgenomen patiënt kan dit via art 40 Bopz worden toegepast).

⁹ Post

De gang van zaken van het verzenden en ontvangen van post kan hier vermeld worden. De mogelijkheid van de instelling om de poststukken te controleren op meegezonden voorwerpen is alleen van toepassing op onvrijwillig opgenomen patiënten (artikel 40 Wet Bopz). Bij vrijwillig opgenomen patiënten is controle mogelijk op basis van gegeven toestemming.

Verdere beperkingen van het recht op vrij postverkeer zijn niet mogelijk.

¹⁰ Gevaarlijke voorwerpen

Patiënten die zijn opgenomen met een IBS of RM kunnen bij opname of op een later tijdstip, slechts die voorwerpen worden ontnomen die een gevaar kunnen opleveren voor hun veiligheid of de goede gang van zaken in de ggz-instelling. Deze patiënten kunnen daartoe worden onderzocht aan de kleding of aan het lichaam, wanneer er een redelijk vermoeden bestaat dat patiënten zulke voorwerpen in hun bezit hebben. Indien de patiënten deze voorwerpen worden ontnomen, wordt een bewijs van ontvangst afgegeven, waarin de voorwerpen staan omschreven. De voorwerpen worden voor de patiënt bewaard voor zover dit niet in strijd is met enig wettelijk voorschrift (artikel 36 Wet Bopz). In het laatste geval wordt de ingenomen zaken of voorwerpen anoniem bij de politie ingeleverd.

Bovengenoemde is een recht van BOPZ-patiënten dat in de brochure algemene rechten en/of in de folder over opname met IBS of RM vermeld staat.

Bij vrijwillig opgenomen patiënten mag alleen met toestemming van de patiënt gefouilleerd worden; Is er echter een sterk vermoeden van het bezit van gevaarlijke voorwerpen en patiënt is niet bereid het tegendeel aan te tonen, dan kan van de instelling niet worden verwacht dat deze het risico/gevaar hiervan voor de personen binnen de instelling aanvaard; hij kan de patiënt de toegang tot de instelling weigeren en in het uiterste geval de behandelingsovereenkomst opzeggen. Deze laatste, de sanctie, hoort echter niet in de huisregels thuis; dit kan in de algemene leveringsvoorwaarden worden opgenomen.

¹¹ Privébezittingen

In de huisregels of in de algemene informatiebrochure kunnen zaken betreffende sleutels van de kamer en/of van een kast geregeld worden. De algemene informatiebrochure of de folder over opname en verblijf is een geschiktere plaats om de patiënten te informeren over welke persoonlijke zaken zij van thuis kunnen meenemen en welke bij voorkeur niet, zoals waardevolle spullen. Hierbij kan dan ook aansprakelijkheids- en verzekeringskwesaties vermeld worden. De mogelijkheid om bepaalde zaken in bewaring te geven kan hierbij vermeld worden of anders in de huisregels.

¹² **Roken**

In de huisregels kan geregeld worden waar wel en waar niet gerookt kan worden. Wanneer er plaatsen zijn waar roken absoluut niet is toegestaan wordt door het vermelden van de reden (zoals brandpreventie) duidelijk dat het een ordemaatregel betreft en geen behandelmaatregel.

¹³ **Alcohol**

Een bepaling over alcohol zou ook in de algemene informatiebrochure in plaats van in de huisregels kunnen staan. Wordt het niet toestaan van alcoholgebruik of het beperkt toestaan van alcoholgebruik (bijvoorbeeld op bepaalde dagen en/of plaatsen) echter wel als regel van het huis/ de afdeling gehanteerd omdat het de orde op de afdeling verstoort, dan kan de bepaling wel als zodanig in het huisreglement opgenomen worden. Er is echter geen plaats voor aanvullingen als therapeutische overwegingen of sanctionerende bepalingen. Ook is de zinsnede 'gebruik van alcohol is in strijd met uw behandelingsplan' te individueel gericht om in de huisregels op te nemen.

Huisregels moeten zich beperken tot onderwerpen die noodzakelijk zijn in het kader van het doel van de instelling en zal er een redelijke verhouding moeten bestaan tussen het doel en de inhoud van de regel. Zo is het stellen van grenzen aan alcoholgebruik geoorloofd, maar een algemeen en compleet verbod op alcoholgebruik bijvoorbeeld niet. (IGZ 2004, p. 15 en 18).

¹⁴ **Drugs**

Een verbod op het bezitten van, handelen en gebruiken van drugs kan in de huisregels maar ook in de algemene informatiebrochure staan. Bezit, productie en verkoop van middelen die in de Opiumwet staan, is verboden. De zorgaanbieder kan de verboden zaken in beslag nemen en vernietigen of anoniem aan de politie overhandigen; hij hoeft de zaken niet aan de cliënt terug te geven. Hetzelfde geldt voor verboden wapens

¹⁵ **Huisdieren**

Wanneer bepalingen ten aanzien van huisdieren voor de gehele instelling gelden, kunnen deze ook in de algemene informatiebrochure opgenomen worden. Indien alleen op bepaalde afdelingen bijvoorbeeld kleine gekooide huisdieren na toestemming mogen verblijven, kan dit in de afdelingsregels worden vermeld.

¹⁶ **Schoonmaken**

Wanneer het op de afdeling gebruikelijk is dat lichte huishoudelijke werkzaamheden gezamenlijk verricht worden, kan het in de huisregels genoemd worden. In het geval dat huishoudelijke werkzaamheden een wezenlijk onderdeel van de therapie uitmaken zijn de huisregels niet geschikt voor een uitgebreide regeling. Wel kan er ook dan naast het besprokene in het behandelingsplan, een protocol voor op de afdeling worden gemaakt met bijvoorbeeld wat de inhoud van de werkzaamheden is en hoe de roosters worden gemaakt.

Vervolgens kan hier nog vermeld worden dat het verzorgen/ opruimen van de kamer aan de patiënt wordt overgelaten. Bepalingen over vaste controles door de verpleging of kamer en kasten wel goed opgeruimd zijn, passen niet in de huisregels omdat dat inbreuken zijn op de privacy. Indien dergelijke controles nodig zijn, wordt dit besproken met de patiënt en vastgelegd in diens dossier.

¹⁷ **Wasgoed**

Waar, wanneer, wat en door wie gewassen kan worden, kan in de huisregels of in de algemene informatiebrochure geregeld worden.

¹⁸ **Fotograferen en andere beeldopnamen**

Indien de instelling dit nodig vindt kan er een bepaling over fotograferen opgesteld worden. Het gaat te ver om patiënten te verbieden elkaar te fotograferen. Wel kan er in deze bepaling nadrukkelijk op gewezen worden dat om redenen van privacy er op een zorgvuldige wijze met de foto's dient worden omgegaan en dat er in ieder geval altijd toestemming van de gefotografeerde gevraagd moet worden. Het is ook mogelijk om deze bepaling in de inleiding op de huisregels op te nemen. Het voordeel hiervan is dat het dan niet zozeer als een regel overkomt maar meer als een gewone gedragsnorm waar extra aandacht aan wordt besteed.

¹⁹ **Openbaarmaking van beeldopnamen**

Wat geldt voor het vastleggen van beeldmateriaal, geldt ook voor de verspreiding en/of publicatie ervan; dit geldt voor elke vorm, dus ook via internet, sms e.d. Gelet op de bescherming van ieders privacy mag dit alleen met uitdrukkelijke toestemming van betrokkene(n). Tevens kan er in de huisregels geregeld worden dat voordat er (foto-/film-/video-) opnamen gemaakt worden voor publicatie en uitzending er overleg zal zijn met het afdelingshoofd, vooral ter bescherming van medepatiënten (LCvV, noot S. Wely onder 4)

²⁰ **Handelen**

Ter bescherming van de minder mondige patiënt, ter voorkoming van misverstanden en eventuele machtsposities tussen patiënten kan hier een bepaling worden opgenomen over handelen, ruilen en geld lenen. De instelling kan er ook voor kiezen om dit onderwerp aan te snijden in de inleiding (zie ook hierboven bij fotograferen). Een verbod op handel in verdovende middelen kan hier apart bij geplaatst worden.

²¹ **Voorzieningen**

Indien bepaalde voorzieningen, zoals een kapper, winkel, tandarts, radio- en televisieaansluitingen, voor de gehele instelling gelden, kan dit ook in de algemene informatiebrochure vermeld worden. Evenals de spreekuren voor huisarts, maatschappelijk werker enzovoort. Beperkingen ten aanzien van radio en televisie die verder gaan dan ten behoeve van de overlast nodig is horen niet in de huisregels maar dienen met de patiënt besproken te worden en in het dossier te worden vastgelegd.

Het lezen van kranten, tijdschriften, boeken kan niet beperkt worden tenzij uit praktisch oogpunt (zoals de beperkte capaciteit van een bibliotheek).

Zie verder de brochure algemene rechten over het recht op contact.

²² **Klachten**

De instelling moet ervoor zorg dragen dat de patiënt, de echtgenoot, de wettelijke vertegenwoordiger en de naaste (familie) betrekkingen van de patiënt zo spoedig mogelijk na opneming in het bezit wordt gesteld van een overzicht van de geldende huisregels en van de op grond van deze wet de patiënt toekomende rechten met daarin vermeld het adres waar klachten naar toe gezonden kunnen worden.

In het huisreglement staat dus het 'klachtenadres' en in een brochure Klachten en Klachtenbehandeling de verdere informatie.

²³ **Belangrijke andere brochures**

De algemene informatie brochure is een geschikte plaats om de patiënt op de hoogte te stellen van alle in de instelling aanwezige brochures. Voor de duidelijkheid kan het herhaald worden in de huisregels, vooral wanneer andere folders in de huisregels worden aangehaald.

Geraadpleegde bronnen:

Inspectie voor de gezondheidszorg (IGZ), *De uitvoering van de Wet Bopz vraagt meer aandacht. De resultaten van vier thematische onderzoeken op het terrein van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz)*, Den Haag, januari 2004;

GGZ Nederland, *Concept algemene voorwaarden voor het leveren van zorg in de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg*, Amersfoort, mei 2009;

Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden, *Uitspraak van 8 november 2007*, nr.: 07-07, BJ 2008/40, met noot S. Wely;

PVP-krant, *Mobiel bellen en internetten: mag dat? Huisregels niet klaar voor nieuwe media*, Nieuwsbrief van de Stichting PVP, jaargang 18 nummer 4, Utrecht 2008;

Roode, R.P. de -, *Praktijkreeks Bopz deel 2, De interne rechtspositie in de psychiatrie*, Koninklijke vermande, Den Haag 2003.